

**ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ,
УПРАВЛІННЯ, ПРАВА ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ**

Освітньо-професійна програма Зв'язки з громадськістю
Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування
Ступінь вищої освіти Магістр

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач
кафедри

Тамара ЛОЗИНСЬКА

«__» _____ 2023 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Удосконалення системи управління благоустроєм території
міста»

виконала здобувач вищої освіти заочної форми навчання

Черниш Оксана Анатоліївна

Керівник кваліфікаційної роботи

Тетяна МАЦ

Полтава – 2023 року

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Розвиток міського благоустрою потребує вирішення нагальних проблем із використанням світових досягнень науково-технічного прогресу, практик, підвищення кваліфікації кадрів тощо. Благоустрій населених пунктів – це комплекс робіт із інженерного захисту, розчищення, осушення та озеленення території, а також соціально-економічних, організаційно-правових і екологічних заходів, що здійснюються на території населеного пункту з метою її раціонального використання, належного утримання та охорони, створення умов для захисту та відновлення сприятливого мікроклімату, санітарного очищення та зниження рівня шуму.

Благоустрій включає різноманітні соціально-економічні, санітарно-гігієнічні, інженерні та архітектурні вимоги. Соціально-економічні аспекти включають створення сприятливих умов життя для людей і ефективного використання міських територій. Санітарно-гігієнічні – це створення та підтримка нормального мікроклімату в населених місцях, наявність чистого повітряного басейну та водного простору, інсоляція приміщень і провітрювання територій, які забудовані. Інженерні – відповідне інженерне обладнання, транспортна система міста та дорожня мережа. Архітектурне мистецтво передбачає створення просторової композиції для кожного населеного місця, використовуючи та покращуючи місцевий ландшафт. З'ясувалося, що у реальному житті благоустрій виконує три основні види робіт: планування, забудова та озеленення.

Вітчизняні та міжнародні науковці досліджують різноманітні питання благоустрою населених пунктів через постійне прагнення покращити якість життя людей у селах, селищах і містах. Вони вивчали проблеми вдосконалення організації сфери благоустрою території міста і управлінських структур на державному, регіональному та місцевому рівнях. Дотаким науковців можна віднести: Андрійчук В., Виговська Г., Гаркушева Є., Ігнатенко О., Ковбасюк Ю.,

Лебеза Є., Маковецька Ю., Нижник Н., Омеляненко Т., Поталіцин С. тощо.

Теоретико-методологічну основу дослідження складають теоретичні положення загальнонаукових методів вивчення та вирішення проблем: системного підходу, аналізу, програмно-цільового підходу, методів історичного, логічного та порівняльного аналізу, а також теоретико-методичні положення, що містяться в роботах вітчизняних та зарубіжних науковців у благоустрою території міста.

Зв'язок роботи з науковими темами. Кваліфікаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Полтавського державного аграрного університету за темою «Формування ефективної системи публічного управління в Україні» (номер державної реєстрації 01170003104, 2017-2026 рр.).

Мета та завдання дослідження. Обґрунтувати пропозиції щодо шляхів удосконалення публічного управління у сфері благоустрою території міста.

Для реалізації поставленої мети послідовно розв'язані такі завдання:

- 1) дослідити теоретичні основи системи управління благоустроєм території місті;
- 2) охарактеризувати сучасний стан благоустроєм території міста;
- 3) розробити пропозиції щодо удосконалення публічного управління у сфері благоустрою території міста.

Об'єкт дослідження – публічне управління у сфері благоустрою території міста в Україні.

Предмет дослідження – діяльність органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування у сфері благоустрою території міста.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження склали методи системного, функціонального, історичного та порівняльного аналізу, а також методи узагальнення та аналогії, порівняльних та експертних оцінок, статистичної обробки даних.

Інформаційна база. Теоретичною основою дослідження послужили

наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених, економістів, законодавчі та нормативно-правові акти України, публікації з досліджуваної проблеми в періодичній пресі, статистичні й аналітичні матеріали міжнародних та вітчизняних організацій, присвячених теоретичним і практичним питанням стратегічного планування та публічного управління регіональним розвитком.

Наукова новизна одержаних результатів. Окремі положення і висновки магістерської дипломної роботи мають наукову і практичну цінність. У дослідженні запропоновано комплекс теоретичних і прикладних рішень, що дозволять удосконалити систему публічного управління у сфері благоустрою території міста.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці напрямків удосконалення системи управління благоустроєм території міста і їх подальшого розвитку з урахуванням планів розвитку міст та міжнародного співробітництва. Результати дослідження можуть бути використані для поглиблення теоретичного планування, а також для розробки програм благоустрою міст. Органи місцевого самоврядування можуть використовувати напрацювання для підготовки місцевої планувальної документації.

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, в якій основні науково-теоретичні положення, авторські розробки, висновки та рекомендації, зокрема ті, що становлять наукову новизну, отримано та сформульовано автором самостійно і відповідно розкрито у списку наукових публікацій.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження за темою кваліфікаційної роботи оприлюднені у формі доповіді.

Публікації. За результатами проведеного дослідження опубліковано тези: «Удосконалення публічного управління в сфері благоустрою територіальних громад», які включено до збірника матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 28 листопада 2023 року / за заг.

ред. Т.М. Лозинської, О.В. Дорофєєва. Полтава : ПДАУ, 2023. С. 359 - 361.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний зміст викладено на 54 сторінках друкованого тексту, робота містить 5 рисунків та 1 додаток.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ БЛАГОУСТРОЄМ ТЕРИТОРІЇ МІСТА

1.1. Теоретичні підходи щодо поняття та змісту управління благоустроєм міста

Здавна ідея благоустрою була тісно пов'язана із завданням облаштування власного будинку, малонаселеної території, а то й держави. Крім того, вона тісно пов'язана з історією містобудування та архітектури.

Поселення розвивалися відповідно до еволюції суспільства, його продуктивних сил і соціальної динаміки в певний історичний період. Такий розвиток, безсумнівно, був спричинений торгівлею, поділом праці та зростанням класів. Очевидно, що поселення виникають лише на територіях, які сприяють їхньому добробуту та прогресу. На цих територіях поширеним було перетинання торгових шляхів. Зважаючи на вигідне розташування та з огляду на перспективу, місцева адміністрація почала вживати заходів щодо наведення порядку в середині поселення, укріплення його ззовні, гарантування захисту від нападів потенційного ворога.

Перетворення в українській державі вимагають нових наукових підходів і практичних методів розуміння термінів і понять для виконання суспільних зобов'язань». Таким чином, впровадження адміністративно-правової та управлінської територіальної реформи безпосередньо впливає на зростання поселень. Для вирішення цієї проблеми необхідно усвідомити фундаментальний характер міського розвитку, його еволюційні модифікації та залежність від об'єктивних, суб'єктивних історичних політичних, соціально-економічних та інших факторів. Необхідне уточнення.

Благоустрій населених пунктів» складається з трьох елементів: «благоустрій», «населений» і «пункт». Метою цієї концепції є покращення

умов проживання населення у певному пункті. Крім того, «благоустрій» складається з двох компонентів: «благо» і «устрій». Використання та визначення цього поняття в основному були присутні в російській мові протягом попереднього століття.

Наше бачення полягає в тому, що благоустрій населених пунктів передбачає комплекс заходів і завдань, покликаних організувати постійне житло та підтримувати його в належному стані, а також забезпечити мешканцям оптимальні умови проживання.

Значення зазвичай стосується будь-якої асоціації з просуванням населених пунктів. Для більш точного визначення цього поняття необхідно визначити, які аспекти відносин у сфері вдосконалення потребують більшого регулювання. В ЗУ «Про благоустрій населених пунктів» визначає благоустрій населених пунктів як впровадження та підтримання заходів інженерного захисту, таких як пом'якшення місцевих екосистем, поліпшення навколишнього середовища, у тому числі покращення мікроклімату, проведення процедур санітарного очищення для побутових потреб у міській місцевості та належне утримання. Ці роботи спрямовані на відновлення середовищ існування, сприятливих для благополуччя людини, одночасно зберігаючи екологічну рівновагу та здорове середовище.

Вперше таке визначення має цілком конкретний зміст, оскільки стосується комплексу соціально-економічних, організаційних, правових та екологічних заходів. Це також підтверджується пунктом пояснювальної записки до законопроекту «Про благоустрій населених пунктів», в якому йдеться про те, що перед розробкою законопроекту в Україні було з'ясовано питання благоустрою населених пунктів та ситуації з ринковими відносинами в Україні. Було показано, що водночас запропоноване нами визначення поняття благоустрою населеного пункту включає не лише граматичні елементи, а й деякі правові (приведення в порядок, утримання, благоустрій, задоволення потреб тощо), які мають бути обґрунтованими та враховувати як

в обговоренні та в прийнятті нормативно-правових актів, які забезпечуватимуть його виконання.

Оскільки під поняттям «благоустрій населених пунктів» розуміють комплекс заходів, то, на нашу думку, системно і повно розкрити їх зміст можливо завдяки характеристиці наступних елементів рис.1.1:

Рис. 1.1. Елементи благоустрою населених пунктів.

Унікальність населених пунктів визначається насамперед станом їх інженерно-технічного забезпечення та санітарно-гігієнічних ресурсів. Для цього територію готують інженерними роботами, будують дороги та

організують транспортні системи для міських центрів, мережу вулиць і площ, упорядковану систему. місць громадського харчування, державних закладів культурно-просвітницького призначення, місць відпочинку, садів, невеликих будівель. Усе це має важливе значення для їхнього успіху. Поліпшення опалення, газифікації та боротьби з забрудненням навколишнього середовища є невід'ємною частиною Генеральних планів розвитку міста, які визначають основні заходи щодо благоустрою населеного пункту.

Питання сприяння розвитку міста шляхом фінансування розглядається в багатьох нормативно-правових актах. Статтею 18 Закону «Про місцеві державні адміністрації» передбачено повноваження місцевих державних адміністрацій щодо фінансування питань містобудування, що належать до їх компетенції. Стаття 30 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» передбачає, що органи місцевого самоврядування можуть використовувати державні кошти для здійснення заходів щодо поліпшення стану міст, трудових і технічних ресурсів підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності та кількості населення. Це робиться за допомогою договірних засобів. В ЗУ «Про організації населення» (ст. 14) передбачає, що органи самоорганізації можуть організовувати участь у заходах, пов'язаних з благоустроєм, шляхом організації участі громадськості та фінансової підтримки за рахунок добровільних внесків фізичних та юридичних осіб. Приватні підприємства зобов'язані сплачувати податки, збори та інші платежі згідно зі ст. 44 Господарського кодексу України при розпорядженні залишком прибутку. Законодавством чітко визначено заходи що можуть фінансуватися з місцевих бюджетів рис. 1.2.

Оскільки територія населених пунктів є об'єктом благоустрою, благоустрій населених пунктів тісно пов'язаний з раціональним використанням цієї території. Термін «територія» стосується території, яка складається з географічного положення, природних і штучних факторів, ресурсів і повітряного простору, а також надрами, розташованими під нею.

Планування та організація забудови території є частиною раціонального використання території населених пунктів. Планування територій на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях здійснюється відповідними органами державної влади та місцевого самоврядування відповідно до статті 3 Закону України «Про планування і забудову територій».

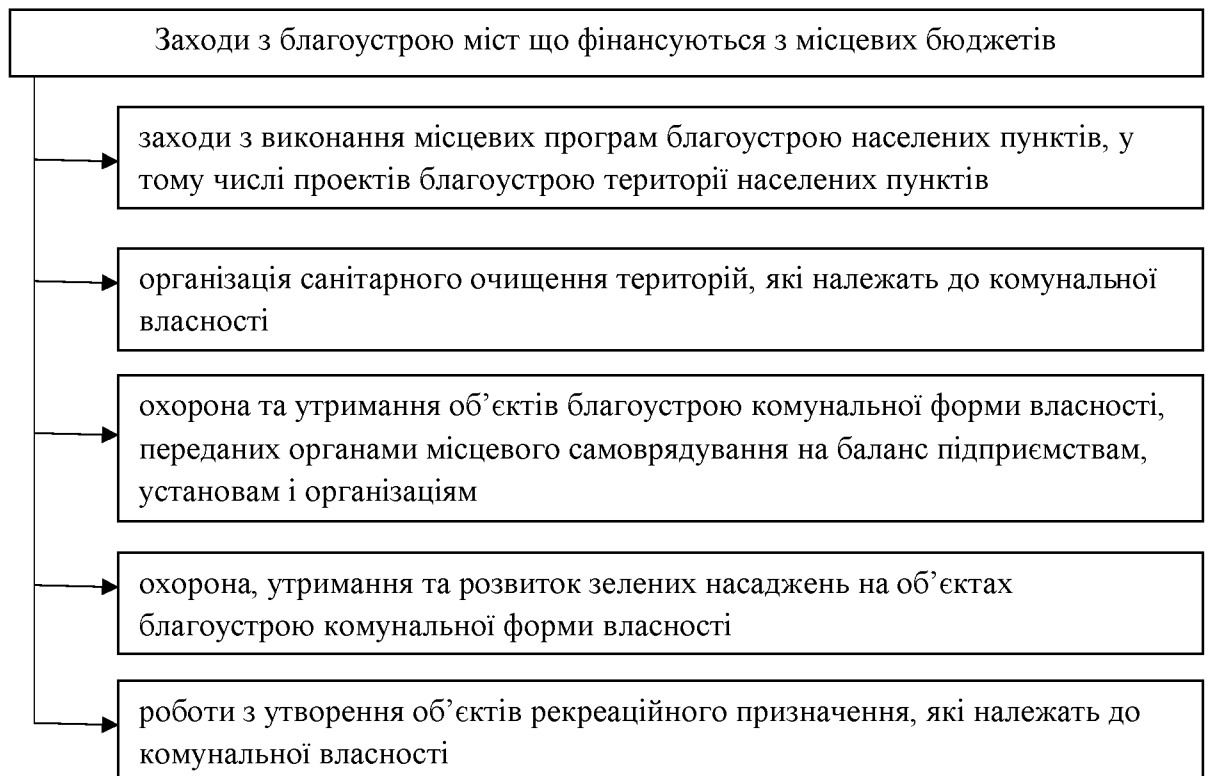

Рис.1.2. Заходи з благоустрою території міст, що фінансуються з бюджету.

Розробка загальнодержавної стратегії планування включає розробку Генеральної схеми планування території України:

- на регіональному рівні – розробка та затвердження планів регіонів, районів і контролю за їх використанням;
- на місцевому рівні – у розробленні та затвердженні генеральних планів населених пунктів.

Генеральна схема планування території України виступає головною концепцією планування та використання території країни. В такому плані міститься:

- вдосконалення системи розселення та забезпечення сталого розвитку населених пунктів;
- розвиток інфраструктури для виробництва, соціального та інженерно-транспортного секторів;
- формування мережі екологічної безпеки на національному рівні.

В Україні загальна площа населених пунктів збільшується. Землі на цих територіях використовуються неефективно. Багато з них використовують як сміттєзвалища та склади відходів виробництва.

Розробка схеми планування територій відповідних адміністративно-територіальних одиниць, а також окремих їх частин, є основним способом вираження планування території на регіональному рівні. Такі схеми описують, як виконуватися державна політика, враховуючи історичні, географічні, екологічні, економічні, демографічні та етнічні традиції українців.

Генеральний план населеного пункту є основним містобудівним документом для всіх населених пунктів. Він розуміє, що потрібно для забудови; що потрібно змінити межі населеного пункту, черговість і пріоритетність забудови та іншого використання території; що потрібно змінити межі функціональних зон, пріоритетні та дозволені від використання та забудови території; що потрібно змінити планувальну структуру та просторову композицію забудови населеного пункту. Також генеральний план визначає загальний стан населеного пункту, основні фактори його розвитку, містобудівні заходи, спрямовані на покращення екологічного та санітарно-гігієнічного стану; територію, яка має обмеження для будівельного, санітарно-гігієнічного, природоохоронного та іншого використання; додаткові вимоги, визначені державними будівельними нормами.

Розробляється детальний план території відповідно до Генерального

плану населеного пункту для окремих районів, мікрорайонів, кварталів і районів реконструкції існуючої забудови.

Такий план створює основні принципи формування архітектурно-просторової композиції забудови; розташування червоних ліній і ліній забудови; розташування інженерно-транспортної інфраструктури; розташування вулиць, проїздів, пішохідних зон, щільності, поверховості та інших параметрів забудови відповідно до державних будівельних норм.

Основною метою забудови території населених місць є створення нових будівель, а також реконструкція, реставрація та капітальний ремонт наявних будівель і споруд.

Забудова відповідно до законодавства, державних стандартів, місцевих і регіональних правил і містобудівної документації. Фізичним і юридичним особам надається дозвіл на забудову на однакових умовах після письмового звернення. Дозвіл на виконання будівельних робіт є документом, який надає забудовнику та підряднику право на виконання будівельних робіт.

Сталий розвиток забезпечення налаштування та покращення населених пунктів. Це передбачає заходи правового та організаційного характеру. Розвиток населених пунктів, орієнтований на збереження та раціональну експлуатацію наявного житлового фонду та інших будинків і споруд; реконструкція та модернізація застарілої забудови з дотриманням соціальних і санітарно-гігієнічних стандартів; удосконалення транспортної інфраструктури; створення інженерної інфраструктури; і впровадження енергозберігаючих систем.

Забудова проводиться відповідно до законодавства, державних стандартів, місцевих і регіональних правил і містобудівної документації. Фізичним і юридичним особам надається дозвіл на забудову на однакових умовах після письмового звернення. Дозвіл на виконання будівельних робіт є документом, який надає забудовнику та підряднику право на виконання будівельних робіт.

Сталий розвиток забезпечення налаштування та покращення населених пунктів. Це передбачає заходи правового та організаційного характеру. Розвиток населених пунктів, орієнтований на збереження та раціональну експлуатацію наявного житлового фонду та інших будинків і споруд; реконструкція та модернізація застарілої забудови з дотриманням соціальних і санітарно-гігієнічних стандартів; удосконалення транспортної інфраструктури; створення інженерної інфраструктури; і впровадження енергозберігаючих систем.

Так, накази об'єктів благоустрою є елементом благоустрою, що дослідити визначенню, даному в Законі України «Про благоустрій населених пунктів», і вносити плутанину в тлумачення цього відомчого нормативно-правового акта.

Об'єкти благоустрою населених пунктів включають наступне:

1) території загального користування (парки, пам'ятники культурної та історичної спадщини, майдани, площі, бульвари, проспекти, вулиці, дороги, провулки, узвози, проїзди, пішохідні та велосипедні доріжки, пляжі, закладів та інших території загального користування);

2) прибудинкові території;

3) території будівель і споруд інженерного захисту;

4) території підприємств, установ.

Елементи благоустрою населених пунктів включають:

1) покриття площ, доріг, проїздів, алей, бульварів, тротуарів, пішохідних зон і доріжок;

2) зелені насадження в парках, скверах, на алеях, бульварах у садах, інших об'єктах загального користування, санітарно-захисних зонах і прибудинкових зонах;

3) будівлі та споруди системи збирання та вивезення відходів;

4) засоби та обладнання зовнішнього освітлення та реклами;

5) технічні засоби регулювання дорожнього руху;

- 6) будівлі та споруди системи інженерного захисту території;
- 7) комплекси та об'єкти монументального мистецтва;
- 8) обладнання для дитячих, спортивних та інших майданчиків;
- 9) інші елементи благоустрою, визначені нормативно-правовими актами.

Утримання об'єктів благоустрою в належному стані передбачає постійне підтримання нормальних умов функціонування та утримання, а також запобігання передчасному зносу. Утримання будинків і прибудинкових територій – це діяльність, спрямована на задоволення потреб фізичних чи юридичних осіб щодо експлуатації та ремонту житлових та нежитлових приміщень, будинків і споруд, комплексів будинків і споруд і прибудинкової (прибудинкової) території відповідно до законодавства, норм, стандартів, порядків і правил. Вона використовує територію відповідно до генерального плану населеного пункту, іншої містобудівної документації та місцевих правил забудови, правила благоустрою території міста, включаючи санітарне очищення території, збереження озеленення, та відновлення об'єктів благоустрою. Комплексне благоустрій означає таке виконання на визначеній території населеного пункту робіт, як упорядкування (відновлення) доріг і тротуарів, озеленення, забезпечення зовнішньої освіти та реклами, встановлення малих архітектурних форм та інші заходи, спрямовані на покращення технічного та санітарного стану території та покращення її естетичного вигляду

Зовнішня благоустрій населеного пункту передбачає насамперед облаштування зовнішніх меж населеного пункту. Облаштування населеного пункту має бути комплексним процесом. Комплексний підхід стверджує, що правильний благоустрій може внести в композицію населеного пункту порядок, комфорт, усунути недоліки планування, об'єднати різні будівлі за стилем, внести різноманітність в монотонну забудову вулиць.

1.2. Досвід Європейських країн організації управління благоустроєм території міста

З кожним роком влада приділяє все більшу увагу проблемам у сфері благоустрою міст. Це насамперед пов'язано з життєдіяльністю населення. Це включає утримання територій населених пунктів у належному стані, їх санітарне очищення, збереження природних ландшафтів та об'єктів загального користування, а також інших природних комплексів та об'єктів, а також організацію належного утримання та раціонального використання територій, будівель, інженерних споруд, рекреаційних споруд, оздоровчих, історико-культурних та ін.

Аналіз світового досвіду публічного управління благоустроєм міст є чудовим прикладом, розширення зелених зон, а також тенденції до створення нових, добре облаштованих житлових масивів у містах України, які відповідають сучасним потребам.

Більшість країн мають стандарти благоустрою, які є довідковими документами, розробленими спеціально для того, щоб полегшити та систематизувати всі етапи проектування благоустрою території. Хоча стандарти є рекомендаційними, вони забезпечуються на практиці та високо цінуються фахівцями з міського планування. У проектувальників звичайно є вибір між використанням стандартних рішень або розробкою особливих деталей, незважаючи на те, що деякі документи мають чіткі критерії елементів благоустрою міста.

Зважаючи на те, що процедури благоустрою відрізняються в кожній країні, загальні принципи, як правило, збігаються через такі завдання. У першу чергу це вибір людини як суб'єкта міського життя: пішоходи та велосипедисти вважаються головними цільовими групами в сучасних містах.

З нашої точки зору, регулювання житлово-комунального господарства, в тому числі сфери благоустрою населених пунктів і комунальних послуг,

включаючи послуги щодо зв'язку з побутовими відходами, в світових країнах, особливо в тих, які мали соціалістичну історію, є прийнятними для сучасної України.

По-перше, загальна тенденція стосується відокремлення приватного підприємництва від державного сектору. Місцеві органи влади були звільнені від участі в конкурентній сфері діяльності під час приватизації, що дозволило їм зосередитися на питаннях комунального господарства. Цей етап був швидко введений на початку перехідного періоду в окремі європейські країни.

По-друге, державні активи комунального господарства, включаючи сферу благоустрою населених пунктів, перейшли у власність місцевих органів самоврядування.

По-третє, підприємства були акціоновані та переведені в комунальне господарство, включаючи благоустрій населених пунктів.

Нові демократичні системи місцевого самоврядування були створені разом із економічними реформами на місцевому рівні. Ці зміни відбулися під час економічної кризи та відновлення влади. Тим не менше, ці системи постійно змінюються, що демонструє спроби змінити управління регіоном і впорядкувати надання комунальних послуг.

Неминуче введення ринкових факторів і громадської участі призвело до зміни позицій і дій органів місцевого самоврядування. Дві основні причини призвели до виконання основних функцій, таких як надання комунальних послуг і благоустрій населених пунктів. По-перше, у сфері комунальних послуг посилився вплив приватного сектора, а по-друге, споживачі були змушені платити за послуги або взяти на себе їх забезпечення в максимальному обсязі, після чого фінансування скорочувалося.

Згідно з місцевим законодавством Естонії, до таких видів діяльності у сфері благоустрою населених пунктів належать: організація приводу з відходами. Підтримка громадського простору, створення парків, садів та інших зелених зон у містах. Утримання доріг, скверів і зелених насаджень

міста влітку та взимку планування та утримання кладовищ, управління кладовищем та його плануванням. Планування та управління дорогами, відкритими просторами та стежками, а також утримання та будівництво державних автомагістралей збирати гроші на будівництво та утримання державних доріг. Перевезення: планування та організація Дорожні знаки, світлофори, огорожі та розмітка вулиць і доріжок Паркувальні місця. Впорядкувати використання транспортних засобів у місті. У державному бюджеті також передбачено фінансування заходів, пов'язаних із міськими дорогами та тротуарами.

Відповідно до законодавства Латвії обов'язки місцевих органів влади утримання культурних пам'яток; підтримка та оновлення будинків і території навколо них; забезпечення санітарних умов; розміщення рекламних матеріалів, оголошень та іншої інформації в загальних місцях; утримання громадських місць, парків і природних заповідників; організація муніципальних послуг. У Латвії місцеві та державні органи влади керують будівництвом і експлуатацією доріг.

У Польщі держава поклала на муніципалітети відповідальність за задоволення основних потреб громади. До обов'язків муніципалітетів необхідно вирішити питання, пов'язані із благоустроєм населених пунктів, таких як підтримка місцевих доріг, вулиць, мостів і дорожнього руху; збирання побутових відходів; утримання громадських парків і утримання кладовищ. Муніципалітети мають право приймати місцеві закони, які є законними на своїй території. За законом або за домовленістю державні адміністрації можуть передавати частину своїх повноважень муніципалітетам, забезпечуючи повне фінансування таких заходів. Муніципалітети можуть співпрацювати, створюючи «Комунальні союзи» для спільного виконання завдань, пов'язаних з комунальними послугами, такими як управління побутовими відходами.

В Угорщині держава надає містам широкі господарські повноваження.

Вони мають право здійснювати будь-які господарські функції, якщо це дозволено законом. Хоча закон дозволяє муніципалітетам об'єднуватися в асоціації для вирішення спільних проблем, відповідно до певних вимог. Тут є послуги, які є обов'язковими та необов'язковими для муніципалітету. Муніципалітети мають вирішувати питання благоустрою населених пунктів, таких як утримання муніципальних кладовищ; утримання доріг і місць загального користування; підтримка громадської санітарії споруд з переробки відходів; утримання громадських місць; освітлення вулиць.

Останніми роками екологічна ситуація в містах, особливо в столицях, привертає увагу публічної влади всіх рівнів, політичних партій, громадських рухів, засобів масової інформації та широкої громадськості у розвинутих країнах світу. Найважливішою частиною діяльності державного та комунального господарства є благоустрій та озеленення, після чого вони створюють умови, які забезпечують високий рівень здоров'я та комфортного життя людей.

У світовій практиці озеленення міст потрібно вибрати підземні гаражі та дахи для створення різноманітних систем садів і скверів, які створюють ідеальні умови для розвитку рослин. Таким чином збільшується загальна площа зелених насаджень. Багато чудових прикладів використання відкритого простору над підземними гаражами можна знайти в ландшафтній архітектурі міст. Досвід американських міст важливий.

Уряд міст піклується не про гроші, а про те, як люди відчують себе комфортно, коли обробляють вулиці та будівлі, організовують громадський транспорт, створюють дитячі майданчики та інші функції.

Стокгольм (Швеція) завжди є найкращим містом для життя, після чого він є одним із найпрогресивніших міст у плані громадських просторів.

Швецька столиця має чисте повітря та водою, де можна рибалити та купатися. У місті побудовані парки, сквери та громадські місця зі спортивними та дитячими майданчиками. Кав'ярні, ресторани, магазини та

місця відпочинку та розваг розташовані на перших поверхах будинків, які виходять на вулицю. Щоб забезпечити безпеку для велосипедистів і не заважати руху автомобілів, основні велодоріжки розташовані між припаркованими авто та пішохідними зонами.

Відповідно до принципу «природі дозволено все», у Німеччині не обмежують природний розвиток і можуть рослинам обплітати будинки, рости на дахах і газонах у повний зріст. Також у холі офісного , де розташовані кабінети центрів депутатів бундестагу, вирощувати дерева.

Одним із найбільших європейських портів і найбагатшим містом країни є Гамбург, місто на півночі держави, яке виросло навколо затоки. Керівництво міста підтримує приватні та громадські проекти з озеленення та екологічної забудови. Урбаністична спільнота Гамбурга не дозволяє інвесторам повернути одне з найбагатших міст Європи на найдорожче.

З'ясувалося, що в плануванні багатьох європейських міст були закладені дві основні ідеї: пішохідоцентризм і універсальний дизайн. У Гамбурзі особлива увага приділяється можливості пішоходам і особам з обмеженими можливостями. Це пояснюється тим, що широкі тротуари від проїжджої частини відокремлені болардами, що робить методи з'їзду для візків зручнішими та використовує різні для зниження швидкості автомобілів у місті. Для людей з обмеженими можливостями доступні всі контейнери та кнопки виклику світлофорів. Вулична навігація є важливою частиною міського середовища.

Скрізь є зрозумілі вказівники для оптимізації потоку ходів і скорочення часу, витраченого на пошук необхідного об'єкта. Кожен вид транспорту має власну емблему, яку потрібно замовити у всіх регіонах.

Париж (Франція) має історію містобудування, яка налічує багато років. Його містобудування базувалося на широких бульварах. Можна створити зручні веломаршрути, відокремлені від проїжджої частини, частину широких тротуарів міста , зручних для прогулянки. Бордюри відокремлюють вулиці

Парижа від проїжджої частини, яку замовляють приватні особи, громадський транспорт і велосипедисти. Транспорт, який перевозить більше людей, може пересуватися таким чином, оминаючи затори. У розвитку туризму велика увага приділена пішоходам. У Парижі є багато вказівників для туристів, світлова та тактильна навігація.

Для покращення сучасного державного регулювання сфери благоустрою населених пунктів в Україні, з огляду на світовий досвід, слід запропонувати такі важливі напрями: децентралізація повноважень у сфері благоустрою населених пунктів, включаючи можливість інсталяції спеціальних місцевих платежів, крім того, для наповнення спеціальних бюджетів територіальних громад; демократизація системи управління сферою благоустрою; впровадження нових форм управління сферою благоустрою. Крім того, ми пропонуємо: запровадження обов'язковості проведення конкурсних змагань у сфері благоустрою населених пунктів між виконавцями та вдосконалення їхніх відносин, зокрема партнерських і взаємодоповнюючих на договірній основі.

Висновки до розділу 1

Отже, необхідно впроваджувати архітектурно-планувальні управлінські рішення, щоб вирішити проблеми планування, забудови та благоустрою. Це рішення має бути розроблено з огляду на перспективи розвитку населених пунктів. В українських містах необхідно приділити увагу питанням озеленення історично сформованих центрів шляхом реконструкції та розрідження густонаселених зон. Зелені насадження значно зменшують кількість пилу та диму у повітрі. Крім того, вони забезпечують фільтр функції та впливають на температуру, вологість і рівень рухомості повітря, що впливає на формування мікроклімату. Декоративні рослини пропонують широкий

вибір архітектурних композицій і планування міста.

Таким чином, досвід інших країн пропонує широкий спектр прикладів, які можуть бути корисними для України, щоб підвищити рівень життя населення, досягти успіху та забезпечити комфортне середовище суспільства. Згідно з міжнародними практиками, оптимальне планування міських просторів і розумне використання ландшафтних ресурсів є пріоритетами у сфері публічного управління. Ці пріоритети забезпечують високу якість життя в містах. Це залежить від взаєморозуміння та співпраці публічної влади та громадськості. Тим не менш, не існує універсальної моделі благоустрою міст, яка б підходила до кожній країні. Повне копіювання будь-якої моделі може бути шкідливим для України. Таким чином, необхідно переосмислити та адаптувати міжнародний досвід публічного управління сферою благоустрою міста. Це стане чудовим спонуканням до відповідних дій для України на її шляху до розвитку та процвітання.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН УПРАВЛІННЯ БЛАГОУСТРОЄМ ТЕРИТОРІЇ МІСТА

2.1. Умови та засоби реалізації основних принципів і завдань благоустрою міст

Благоустрій населених пунктів – це сукупність різних типів планування міст, селищ і сіл, які використовують для створення комфортних, здорових і культурних умов життя людей. До основних видів благоустрою населених пунктів належать: зовнішнє впорядкування вулиць, площ, набережних і житлових кварталів; транспортне обслуговування населення; водопостачання, освітлення, озеленення, обведення, телефонізація, радіофікація, очищення міст, включаючи каналізацію, тощо. Планування та забудова населеного пункту, енергетична та інженерна підготовка енергетичної території тісно пов'язана з рівнем благоустрою населених пунктів.

У той же час дослідження суспільних відносин у сфері благоустрою не вимагають вимог сучасності, оскільки вони не мають достатньої нормативної структури. Вкрай важливо розробити практичні підходи до впровадження адміністративної реформи в Україні, щоб досягти реальних позитивних змін у сфері благоустрою населених пунктів.

Об'єкти благоустрою використовують відповідно до їх функціонального визначення для створення сприятливих умов життєдіяльності людини та раціонального використання та збереження відповідно до правил територій населених пунктів, місцевих правил благоустрою та інших вимог, передбачених законодавством.

Благоустрій населених пунктів включає:

- розробку та реалізацію ефективних і комплексних заходів належного утримання територій населених пунктів, їх санітарного очищення, збереження

об'єктів загального користування, а також природних ландшафтів , інших природних комплексів і об'єктів;

- організацію належного утримання та раціонального використання території, будівель, інженерних споруд, рекреаційних, природоохоронних, оздоровчих об'єктів

Благоустрій населених пунктів приймає такі суб'єкти, як державні та місцеві органи влади, підприємства, установи, організації, громадські організації та громадяни.

Організація благоустрою на лежить до компетенцій місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Повноваження місцевих рад у сфері благоустрою населених пунктів включає:

- затвердження місцевих програм і заходів щодо благоустрою населених пунктів та забезпечення їх виконання;

- створення, якщо це необхідно, органів і служб для забезпечення взаємодії з іншими суб'єктами комунальної власності щодо благоустрою населених пунктів, а також визначення повноважень цих органів або служб;

- забезпечення чистоти та порядку, дотримання тиші в громадських місцях;

- забезпечення місця відпочинку для населення;

- розробка схеми санітарного очищення населених пунктів;

- затвердження правил благоустрою території населених пунктів;

- визначення підприємств, установ, організацій (балансоутримувачів), відповідних за утримання об'єктів благоустроєм;

- залучення коштів і матеріально-технічних ресурсів юридичних та фізичних осіб для здійснення заходів з благоустрою населених пунктів;

- забезпечення контролю за станом благоустрою та утриманням території, інженерних споруд, об'єктів, підприємств, установ і організацій, а також їх озелененню, охороною зелених насаджень, водними об'єктами тощо;

- надання дозволів розміщення будівель і споруд на території об'єктів благоустрою;
- інформування населення про здійснення заходів з благоустрою населених пунктів;
- визначення місця для стоянки транспортних засобів, графіки
- визначення сум відшкодування за забруднення довкілля та інші екологічні збитки, спричинені порушеннями законодавства про благоустрій та охорону навколишнього середовища.

Контроль у сфері благоустрою населених пунктів виникає в тому, щоб переконатися, що всі державні органи, органи місцевого самоврядування, підприємства, організації та громадяни, в тому числі іноземні громадяни та особи без громадянства, підтримують вимоги Закону України «Про благоустрій населених пунктів», Правил благоустрою території населеного пункту та інших нормативно-правових актів.

Для забезпечення контролю за станом благоустрою населених пунктів, сільські, селищні та міські ради можуть створювати інспекції з благоустрою населених пунктів для контролю за виконанням Правил благоустрою території населеного пункту, які включають організацію озеленення, охорону зелених насаджень і водою, створення місць відпочинку громадян і утримання в належному стані закріплених за підприємствами, установами, організаціями території. Інспектори благоустрою населених пунктів ознайомлюються з громадським контролем. Порушення законодавства у сфері благоустрою населених пунктів представлені на рис. 2.1.

Недостатнє регулювання відносин у сфері благоустрою, а також чіткого нормативного регулювання прав і обов'язків суб'єктів господарювання у сфері благоустрою є причинами та умовами виникнення зазначених проблем. Існуючі стандарти поведінки не гарантують належне утримання об'єктів і елементів благоустрою.

Перш за все, проблеми, які були виявлені, мають негативний вплив на

мешканців і гостей міста, не забезпечуючи сприятливе середовище, таке як захист довкілля, належний санітарний стан, збереження об'єктів та елементів благоустрою. також, скидання твердих і рідких відходів на території міста площі до проникнення отруйних речовин у річки та підземні водні горизонти, які є джерелом питного. Крім того, зазначені проблеми впливають на суб'єктів господарювання.

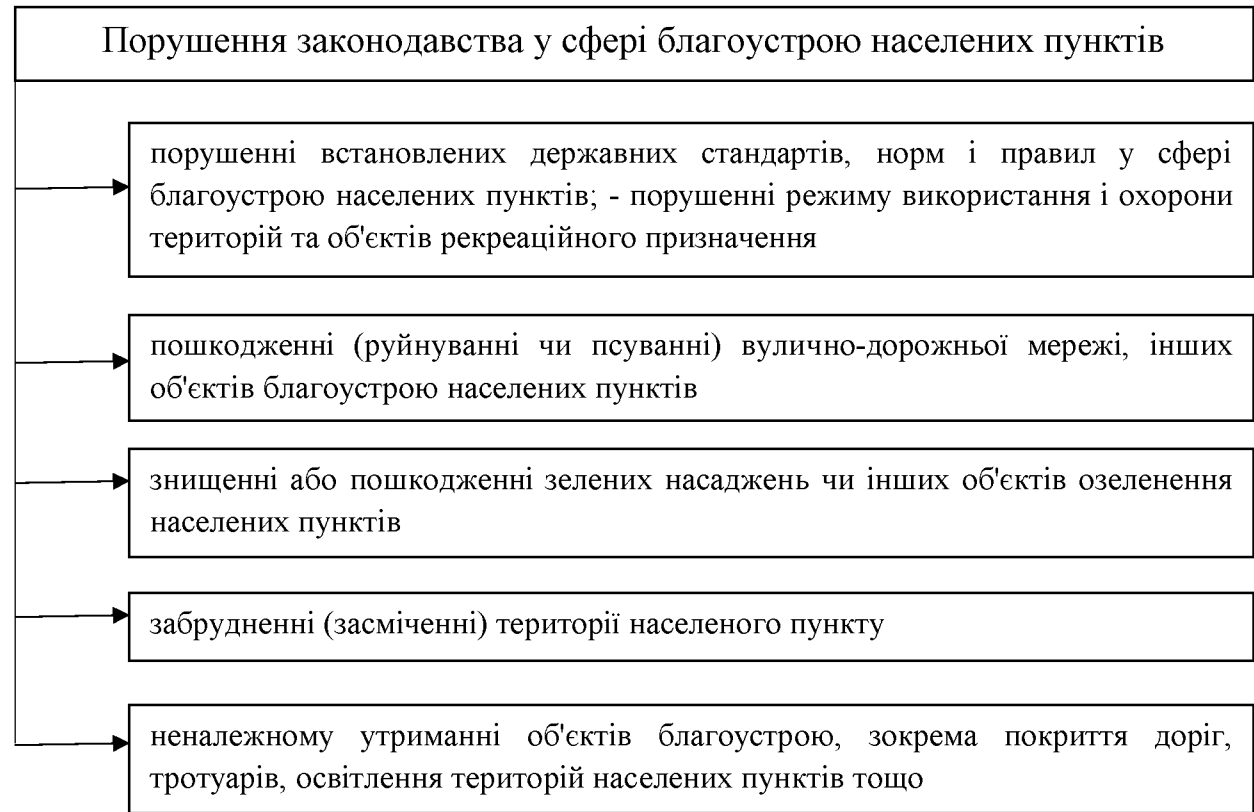

Рис. 2.1. Порушення законодавства у сфері благоустрою населених пунктів.

Правила благоустрою населених пунктів є єдиним узагальнюючим документом, який регулює утримання та благоустрій території об'єктів благоустрою в межах адміністративно-територіальної одиниці. Ці правила розробляються з урахуванням господарських, територіальних, ресурсних та інших особливостей конкретної території. Органи місцевого самоврядування розробляють правила для всіх сіл, селищ, міст відповідно до Законів України

«Про благоустрій населених пунктів» та «Про місцеве самоврядування в Україні» та підтримують їх схвалення відповідно до законодавства.

Для забезпечення створення умов, сприятливих для життєдіяльності людини, органи місцевого самоврядування забезпечують правові, економічні, екологічні, соціальні та організаційні засади благоустрою території населеного пункту.

Можливі альтернативні методи досягнення мети регуляторного акту: 1. контролювати санітарний стан міста, зелені насадження та інші об'єкти та елементи благоустрою відповідно до санітарних норм та інших правил утримання міст і населення.

Цей метод не враховує повне утримання вулиць, доріг, тротуарів, будівель, території загального користування та зелених насаджень у належному санітарному стані. Існуючі норми та правила певним чином застаріли, що не дозволяє підприємствам, міській громаді та окремим мешканцям міста використовувати свої права в галузі благоустрою.

Відповідальність за порушення правил благоустрою територій міст та інших населених пунктів, а також за недотримання правил забезпечення порядку в містах та інших населених пунктах передбачена статтею 152 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі КУпАП). Тим не менш, стаття КУпАП, яка згадується, не конкретизує види пошкоджень благоустрою. Немає конкретних видів пошкоджень благоустрою, що унеможлиблює притягнення винних осіб до передбаченої законом відповідальності.

2. Залучення юридичних та фізичних осіб до добровільної участі в заходах, спрямованих на підтримку належного санітарного стану та збереження елементів благоустрою міста. Такі дії можуть статися на добровільній основі, участь у них на добровільній основі не може забезпечити постійне докладання зусиль до збереження благоустрою міста.

3. Систематичне відновлення міста за кошти місцевого бюджету .

Вказаний метод неприйнятний, після чого він не гарантує, що мешканці міста та суб'єкти господарювання відповідають відповідним за питання благоустрою. Місцевий бюджет не може самостійно забезпечити постійне відновлення елементів благоустрою міста.

За загальними правилами Закону України «Про благоустрій населених пунктів» балансоутримувач відповідає за утримання об'єктів благоустрою в належному стані самостійно або за участю інших установ, організацій на конкурсних засадах.

Підприємства, установи, організації та громадяни зобов'язані утримувати свої закріплені та прилеглі території до належного санітарно-технічного стану. Це базується на принципі, що кожна особа зобов'язана утримувати територію, яку їй надано законним правочином (договором) для користування. Утримання може бути спільним за договором.

Відповідальність за прибирання прилеглих до об'єктів благоустрою, винної торгівлі та громадського харчування лежить на суб'єктах господарювання.

Таким чином, за порушення правил благоустрою винні особи притягатимуться до відповідальності, встановленої КУпАП, відшкодовуватимуть збитки та суми заподіяної шкоди у порядку та в розмірі, які визначаються чинним законодавством України.

На органи місцевого самоврядування та уповноважених ним осіб, в цьому разі, покладається вчинення дій, пов'язаних з охороною об'єктів та елементів благоустрою, які є в комунальній власності, здійснення постійного контролю за дотриманням правил благоустрою та притягненням до відповідальності осіб, винних у порушенні правил благоустрою.

У цьому законодавчому акті визначені вимоги, виконання яких не потребує виконання. Вони є обов'язковими як для громадян, так і для підприємств. відповідно до чинного законодавства суб'єкти господарювання та громадяни повинні самостійно вирішувати, як утримувати свої власні або

орендні землі, зелені насадження та об'єкти благоустрою в належному санітарному стані з найменшими фінансовими витратами.

Необхідною умовою ефективного впровадження цього документа є високий рівень інформованості суб'єктів господарювання та фізичних осіб з основного положення акта, а також систематичне відстеження його виконання з платіжного внесення корективу.

Таким чином, основними умовами реалізації принципів і завдань благоустрою міст є чітке дотримання положення Закону України «Про благоустрій населених пунктів» та місцевих «Правил благоустрою населених пунктів», які забезпечуються системним контролем уповноважених органів, активну участь громадян у благоустрої території і достатній рівень нормативно встановленої відповідальності в цій сфері.

2.2. Особливості використання програмно-цільового підходу в сучасному управлінні розвитком територій

Наразі прийнято вважати, що поряд із методами індикативного планування та прогнозування програмно-цільовий метод є дослідним інструментом для реалізації державної соціальної та економічної політики розвитку країни та її окремих регіонів. Цільові програми складаються з узгоджених ресурсів, виконавців і термінів науково-дослідних, дослідно-конструкторських, організаційно-господарських та інших заходів, спрямованих на вирішення конкретних завдань у сферах державного будівництва, науково-технічного, економічного, інвестиційного, соціально-демографічного, зовнішньоекономічного, культурного, екологічного та регіонального розвитку. Найважливішою особливістю є визначення загальногосподарської значущості, економічної та соціальної доцільності відповідно до пріоритетних напрямів розвитку, а також порядок їх реалізації

з можливістю фінансування програмних заходів на загальнодержавному, регіональному або місцевому рівнях.

Практичний досвід показав, що цільові програми можуть бути ефективним інструментом для управління регіональними соціальними та економічними процесами. Програмно-цільовий підхід дозволяє реалізувати нагальну потребу в дійсності інтеграційних процесів в економіці. Це пов'язано зі зростанням складності та комплексності проблем економічного розвитку, які вимагають ефективних міжгалузевих, міжвідомчих і міжрегіональних взаємодій. З іншого боку, розвиток продуктивних сил має високий рівень галузевої та територіальної диференціації, що доповнюється різноманіттям факторів, які сприяють переходу до ринкової. За допомогою цього методу можна досягти цілей, які потребують докорінних змін у розвитку економіки та соціальної сфери. Ці елементи можуть створити нові економічні системи, які не можуть бути досягнуті в процесі досягнення цілей розвитку інфраструктури, виробничих або інших елементів регіональних господарських систем.

Програмно-цільовий підхід відрізняється тим, що він забезпечує одночасну реалізацію двох різних типів інтеграції соціально-економічних і науково-технічних процесів. Перший призначений просторової інтеграції, яка потребує об'єднання зусиль суб'єктів, що належать до різних галузей, регіонів чи форм власності. Другий пакет часової інтеграції, який потребує досягнення чіткої пасивності та єдності різних етапів. Програмно-цільове управління нерідко розглядається в економічній теорії лише як метод планування. Тим не менше, основне в програмно-цільовому підході - це органічне є чітко структуроване змістовної частини програми формування разом і з використанням організаційних і фінансових механізмів її реалізації, а також контрольованої реалізації, яка також є частковою активною функціональністю зворотного зв'язку. Цей підхід до управління проявляється в централізації та концентрації ресурсів у єдиному органі. Завдання програмно-цільового

методу планування представлені на рис. 2.2.

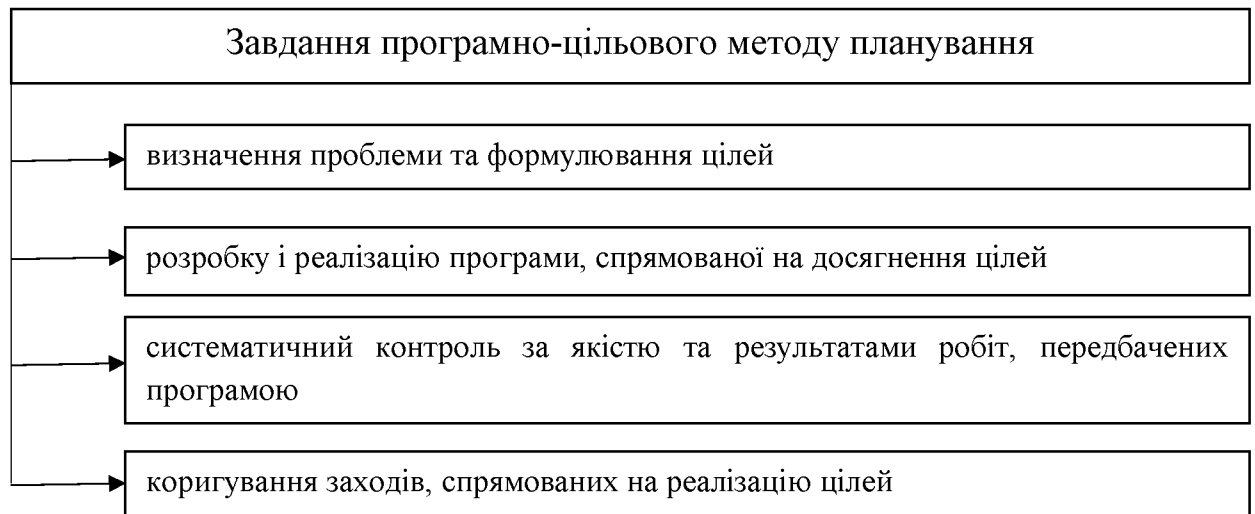

Рис. 2.2. Завдання програмно-цільового методу планування.

Програмно-цільовий підхід до управління пов'язаними з плануванням і наданням розробки комплексних програм. Програми відрізняються від перспективних планів, перш за все, більшим періодом часу, протягом якого досягаються визначені цілі. Крім того, вони не орієнтовані на певний вид продукції, а на виконання конкретних завдань. Програмно-цільовий підхід має на меті забезпечити реалізацію принципу вилучення провідної ланки в управлінні.

Складність процесів планування, включаючи визначення найбільш ефективних методів і варіантів досягнення основних цілей плану, є причиною того, що розробка програми є необхідною. Програмно-цільовий підхід до прийняття управлінських рішень досягає двох цілей: підвищення ступеня наукової обґрунтованості прийнятих управлінських рішень, більш подальше та повне узгодження цих рішень і посилення зв'язку між планово-управлінською програмою та виробничою програмою. Програмно-цільовий підхід в управлінні насправді далеко за межі системи управління підприємством. Так, цей метод може бути використаний для розробки програм на державних та науково-виробничих об'єднаннях, а також на підприємствах.

Виконання низки цільових програм на державному рівні призвело до створення нових галузей і підгалузей в економіці та соціальній сфері. Програма є основою програмно-цільового підходу до вирішення рішень керівництвом. Програма – це сукупність дій, спрямованих на досягнення конкретної мети з максимальним використанням ресурсів у межах певних обмежень. Заходи, які включають технічні, економічні, соціальні, виробничі, організаційні, науково-технічні та інші сфери, забезпечують комплексність програм. Комплексні програми організовують початок виробничо-економічної діяльності підприємства.

Важливою характеристикою програми є чітке цільове призначення, тобто пояснення того, для чого вона була створена. Для реалізації будь-якої програми потрібні ресурси: матеріальні, трудові та фінансові. Тому іншою характеристикою програми є кілька визначення ресурсів для реалізації управлінського рішення як у цілому, так і в окремих його підцілях протягом усього терміну дії програми.

Розрахунок необхідного обсягу ресурсів вимагає прогнозування нормативів із врахуванням науково-технічних досягнень, а також розробки заходів щодо оптимального використання кожного виду ресурсів. Крім ресурсів, зазначених вище, комплексні програми соціально-економічного розвитку повинні отримати природні ресурси, потужність, науковий потенціал тощо. Обмеження ресурсів, більшість для реалізації програми, є третьою характеристикою програми. Поділ основної програми на окремі підпрограми з визначенням відповідних для кожного стану роботи є остаточною особливістю програми. Необхідні технічні, економічні, юридичні та інші заходи через складність програми.

Таким чином, наявність сформованих цілей, розрахунок більшості ресурсів, облік обмежених ресурсів і розподіл програм на підпрограми відповідно до структури окремого управлінського рішення є обов'язковими характеристиками програми.

Висновки до розділу 2

Контроль за станом благоустрою населених пунктів є компонентом дотримання законодавства у сфері благоустрою. Слідом до Закону України «Про благоустрій населених пунктів» та Правил благоустрою всі державні, місцеві органи, підприємства, організації та громадяни, виключно з іноземними громадянами та особами без громадянства, повинні дотримуватися цих правил. Для цієї сільської, селищної та міської ради можуть засновуватися інспекції з благоустрою населених пунктів. Вони домагаються організації озеленення, збереження зелених насаджень і водних ресурсів, створення місць відпочинку для населення та підтримку належного стану місць. Інспектори благоустрою ознайомлюються з громадським контролем.

Проблеми з благоустроєм міст виникають через недостатнє регулювання у сфері благоустрою, а також прав і обов'язків суб'єктів господарювання. Існуючі стандарти поведінки не гарантують належного утримання об'єктів благоустрою, що негативно впливає на жителів і гостей міста. Скидання відходів на території міста може призвести до забруднення річок і підземних водних горизонтів. Суб'єкти господарювання також стикаються з цими труднощами.

Програмно-цільовий підхід відрізняється тим, що він забезпечує одночасну реалізацію соціальних, економічних і науково-технічних процесів. Перший тип просторової інтеграції потребує об'єднання усіх організацій з різних галузей, регіонів або форм власності. Часова інтеграція — це другий тип, для якого потрібно досягти чіткої пасивності та єдності на різних етапах. В економічній теорії програмно-цільове управління часто розглядається лише як метод планування. Тим не менш, основним призначенням програмно-цільового підходу є програма формування органу, яка чітко структурована, і використання організаційних і фінансових механізмів для її реалізації, а також

контрольована реалізація, яка також є частиною активної функції зворотного зв'язку.

Важливою характеристикою програми є її чітке цільове призначення, яке пояснює причину її створення. Для реалізації програми потрібні матеріальні, трудові та фінансові ресурси. Таким чином, визначення ресурсів, більшість для реалізації управлінського рішення як у цілому, так і в окремих його підцілях щодо загального терміну дії програми, є ще повністю важливою характеристикою програми.

Отже обов'язковими характеристиками програми є сформовані цілі, розрахунок ресурсів, облік обмежених ресурсів і розподіл програм на підпрограми відповідно до структури окремого управлінського рішення.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ БЛАГОУСТРОЮ ТЕРИТОРІЇ МІСТА

3.1. Контроль у сфері благоустрою території міста

Контроль у сфері благоустрою території міста полягає в тому, щоб переконатися, що всі державні органи, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, а також громадяни, у тому числі іноземці та особи без громадянства, дотримуються вимог Закону України «Про благоустрій населених пунктів», Типових правил благоустрою території населеного пункту та інших нормативно-правових актів.

Місцеві державні адміністрації відповідають за дотримання законодавства про благоустрій території населених пунктів.

Сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи самостійно керують благоустроєм міст.

Для забезпечення контролю за станом благоустрою населених пунктів, сільські, селищні, міські ради можуть створювати інспекції з благоустрою населених пунктів, щоб забезпечити виконання Правил благоустрою території населеного пункту, які включають організацію озеленення, охорону зелених насаджень і водойм, створення місць відпочинку для громадян і утримання в належному стані закріплених за підприємствами, установами, організаціями територій.

Самоврядний контроль за станом благоустрою населених пунктів досягається шляхом:

- 1) перевірок території;
- 2) розгляду звернень підприємств, установ, організацій і громадян;
- 3) участі в обговоренні проектів благоустрою територій населених пунктів, іншої технічної документації з питань благоустрою і внесення

відповідних пропозицій на розгляд органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій;

4) подання позовів до суду про відшкодування шкоди, завданої об'єктам благоустрою через порушення Правил благоустрою території населеного пункту та інших законів, що стосуються благоустрою населених пунктів.

Сільськогосподарська, селищна або міська рада затверджує Положення про інспекцію з благоустрою населених пунктів на основі Типового положення, яке затверджує центральний орган виконавчої влади, відповідальний за формування державної політики житлово-комунального господарства. Відповідно до статті 40 Закону України «Про благоустрій населених пунктів».

Громадський контроль над благоустроєм населених пунктів здійснюється громадськими інспекторами благоустрою населених пунктів за рішенням спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади, який встановлює державну політику житлово-комунального господарства.

Громадські інспектори з благоустрою населених пунктів:

1) проводять рейди та перевірки, щоб переконатися, що підприємства, установи, організації та громадяни дотримуються законодавства у сфері благоустрою населених пунктів;

2) проводять перевірки та складають протоколи про порушення законодавства у сфері благоустрою населених пунктів і передають їх органам державного контролю у цій сфері та правоохоронним органам для притягнення до відповідальності.

Відповідно до законодавства результати громадського контролю за станом благоустрою територій повинні бути оприлюднені на зборах мешканців відповідної території та розглянуті органами місцевого самоврядування.

Громадські інспектори, згідно з Положенням про громадський контроль у сфері благоустрою населених пунктів, можуть бути громадянами України

віком від 18 років, які мають досвід роботи у сфері благоустрою та пройшли співбесіду в відповідній місцевій державній адміністрації.

Люди, які хочуть стати громадськими інспекторами, повинні подати письмову заяву довільної форми до відповідної місцевої державної адміністрації. До заяви може додаватися письмове клопотання відповідного структурного підрозділу місцевої державної адміністрації з питань житлово-комунального господарства, до відання якого належать питання з благоустрою населеного пункту, або подання організації, яка його рекомендує.

Відповідні місцеві державні адміністрації призначають громадських інспекторів після співбесіди, щоб переконатися, що кандидат знає основи законодавства про благоустрій населених пунктів.

Посвідчення громадського інспектора благоустрою населених пунктів видають відповідній місцевій державній адміністрації на один рік, з можливістю продовження щороку за результатами оцінки щоквартальних та щорічних звітів громадського інспектора про виконану роботу.

Громадські інспектори працюють на громадських засадах, тобто вони не звільняються від основної роботи та не отримують додаткової зарплати.

Громадські інспектори повинні пройти інструктаж з техніки безпеки, інспекційних перевірок і протоколів про правопорушення законодавства про благоустрій населених пунктів у відповідній місцевій державній адміністрації, якій надано посвідчення.

Місцеві державні адміністрації, які призначили та посвідчили громадських інспекторів благоустрою населених пунктів, а також інші державні органи, які відповідають за стан і утримання об'єктів благоустрою населених пунктів, співпрацюють з громадськими інспекторами.

Громадські інспектори працюють у структурному підрозділі місцевої державної адміністрації з питань житлово-комунального господарства. Вони працюють у відділі або секторі, що відповідає за благоустрій населеного пункту, і їхня діяльність пов'язана з галузевим напрямком діяльності

громадського інспектора.

Згідно з законодавством, результати громадського контролю за станом благоустрою територій повинні бути оприлюднені на зборах мешканців відповідної території та розглянуті органами місцевого самоврядування.

Згідно зі статтею 42 Закону України «Про благоустрій населених пунктів», особи, які порушують наступне:

- 1) порушення встановлених норм і правил у сфері благоустрою населених пунктів;
- 2) проектування об'єктів благоустрою населених пунктів у спосіб, який не відповідає затвердженому законодавством порядку містобудівної документації та державних будівельних норм;
- 3) порушення екологічних, санітарно-гігієнічних і санітарних норм під час проектування, розміщення, будівництва та експлуатації об'єктів благоустрою;
- 4) порушення правил благоустрою територій населених пунктів;
- 5) порушення режимів використання та охорони територій та об'єктів рекреаційного призначення;
- 6) самовільне зайняття (руйнування чи псування) території або частини території об'єкта благоустрою населеного пункту;
- 7) пошкодження (руйнування чи псування) вулично-дорожньої мережі, інших об'єктів благоустрою населених пунктів;
- 8) знищення або пошкодження зелених насаджень або інших об'єктів озеленення населених пунктів, за винятком випадків, передбачених статтею 28 цього Закону;
- 9) забруднення (засмічення) території населеного пункту;
- 10) не належне утримання об'єктів благоустрою, зокрема доріг, тротуарів тощо.

Закон може карати також інші види правопорушень у сфері благоустрою населених пунктів.

Притягнення осіб до відповідальності за порушення законодавства про благоустрій населених пунктів не звільняє їх від відповідальності за шкоду, завдану внаслідок порушення цього законодавства.

Як правило, шкода, завдана внаслідок порушення законодавства щодо благоустрою населених пунктів, повинна бути компенсована в повному обсязі, без застосування норм зниження розміру стягнення. Це стосується незалежно від сплати збору за забруднення навколишнього середовища та погіршення якості природних ресурсів. Розміри шкоди визначаються відповідно до затверджених у встановленому порядку такс, методів і розрахунків щодо обрахування шкоди. Неможливо відмовити у відшкодуванні шкоди через відсутність таких правил, процедур або оцінок.

До порушень Правил благоустрою включають такі речі, як неналежний санітарний стан територій; самовільне розміщення на спорудах, стовпах, опорах та інших невідведених для цього місцях оголошень, плакатів і об'яв; стоянка транспортних засобів на газонах; побутове та будівельне сміття на прилеглий та дворовій території (особливо в приватному секторі); і несвоєчасне отримання дозволу на розміщення реклами.

Згідно зі статтею 152 Кодексу України про адміністративні правопорушення, порушення державних стандартів, норм і правил у сфері благоустрою населених пунктів тягне за собою штраф від двадцяти до вісімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і штраф від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян для громадян і посадових осіб, громадян-підприємців.

Відповідно до статті 255 КпАП наступні особи мають право складати протокол за порушення, передбачені статтею 152 КпАП: посадові особи органів внутрішніх справ (Національної поліції); посадові особи виконавчих комітетів сільських, селищних, міських рад (а у населених пунктах, де не створено виконавчих комітетів, — виконавчі органи, що виконують свої повноваження) ; або член громадського формування з охорони громадського

порядку та державного кордону.

Протокол надсилається органу (посадовій особі), уповноваженому розглядати справу про адміністративне правопорушення, згідно зі статтею 257 КпАП. Адміністративні комісії та виконавчі комітети (виконавчі органи) сільських, селищних, міських рад, а в населених пунктах, де їх не створено, виконавчі органи, що виконують свої повноваження, відповідно до статей 218, 219 КпАП України, розглядають справи про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 152 КпАП. КпАП України не визначає конкретного органу, якому належить направляти ці протоколи. В таких випадках уповноваженій особі надається право вибрати, надіслати протокол до виконавчого комітету чи до адміністративної комісії.

Водночас не варто забувати про положення статті 288 Кодексу про адміністративні правопорушення, яка визначає, як оскаржувати постанову у справі про адміністративне правопорушення. У ньому зазначено, що: — постанова адміністративної комісії може бути оскаржена до виконавчого комітету відповідної ради або до районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду відповідно до особливостей КпАП; — рішення виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради може бути оскаржено до відповідної ради або до районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду відповідно до КпАП. Враховуючи вищезазначене, найкраще, щоб протокол надсилався спочатку до відповідної адміністративної комісії. Згідно зі статтею 276 Кодексу про адміністративні правопорушення, справа про адміністративне правопорушення розглядається за місцем вчинення правопорушення. У частині шостої вказаної статті зазначено, що справи про адміністративні правопорушення розглядаються адміністративними комісіями за місцем проживання порушника. Термін розгляду справи про адміністративне правопорушення встановлений статтею 277 КпАП і становить п'ятнадцять днів з дня отримання органом (посадовою особою) дозволу на розгляд справи, протоколу про адміністративне

правопорушення та інших матеріалів справи. Орган (посадова особа) виносить рішення щодо справи про адміністративне правопорушення після її розгляду.

У справі про адміністративне правопорушення рішення виконавчого органу сільської, селищної чи міської ради приймається у формі рішення (ст. 283 КпАП). У справі про адміністративне правопорушення орган (посадова особа) виносить одну з таких постанов:

- 1) накладення адміністративного стягнення;
- 2) застосування заходів впливу, передбачених статтею 241 КпАП; або закриття справи відповідно до статті 284 КпАП.

Постанова про закриття справи виноситься в таких випадках: оголошення усного зауваження; передача матеріалів громадській організації чи трудовому колективу; або передача матеріалів прокурору або органу досудового розслідування.

У Кодексі України про адміністративні правопорушення відмінено попередню відповідальність. Крім того, стаття 153 Кодексу передбачає штрафи на громадян у розмірі від десяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів і на посадових осіб або фізичних осіб-підприємців у розмірі від тридцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів за знищення або пошкодження об'єктів озеленення в межах населених пунктів.

3.2. Шляхи удосконалення публічного управління в сфері благоустрою території міста

Згідно з Законом України «Про благоустрій населених пунктів», державний бюджет фінансує державні програми з благоустрою населених пунктів і програми з благоустрою об'єктів, які належать державі, тоді як місцеві програми з благоустрою населених пунктів фінансуються відповідними територіальними громадами. Але, на жаль, за останні роки

держава не фінансувала програми благоустрою населених пунктів.

Аналіз проблем, пов'язаних із програмуванням благоустрою території міста, показав, що цей інструмент, на жаль, недостатньо ефективний для вирішення поточних проблем у цій галузі, оскільки існуючі програми суттєво відрізняються одна від одної та містять різні методи та механізми їх реалізації.

У випадку, якщо подібні програми продовжують отримувати повне або часткове фінансування або недофінансування, це призводить до коригування завдань і продовження термінів їх виконання. На нашу думку, необхідно переглянути процедури формування, реалізації, моніторингу та контролю за виконанням програм благоустрою населених пунктів через ці проблеми в їх реалізації.

З нашої точки зору, при розробці програм благоустрою території міст необхідно враховувати основні напрями сталого розвитку міста, а саме економічні, екологічні та соціальні. Ці напрями стосуються балансу між задоволенням потреб сучасних жителів міста та задоволенням потреб майбутніх поколінь, включаючи забезпечення здорового довкілля. Аналіз програм благоустрою дозволив визначити наступні категорії елементів, які впливають на їх подальшу ефективність і які потрібно враховувати під час створення та реалізації програм (рис.3.1).

Хочемо підкреслити, що неврахування елементів будь-якої групи може призвести до значного зниження ефективності програм благоустрою, які були розроблені. Відповідно, ми вважаємо, що доцільно проводити експертні та соціологічні опитування серед населення міста, щоб визначити конкретні заходи з благоустрою та обсяг фінансування, а також прогнозувати діяльність у цій сфері, щоб прийняти збалансовані рішення. Крім того, для отримання фінансування за тією чи іншою програмою може застосовуватися конкурсний відбір об'єктів сфери благоустрою.

У сучасному світі основою публічного управління благоустроєм є ефективне використання ресурсів і науково-виробничого потенціалу

територіальної громади; збалансування інтересів у сфері публічного управління благоустроєм на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівні; і залучення соціально-відповідальних підприємств і громадськості до вирішення завдань благоустрою територіальної громади.

Рис. 3.1. Фактори ефективності програм благоустрою території міст

Наступні перспективні напрямки вдосконалення публічного управління сферою благоустрою територіальних громад можуть бути впроваджені з огляду на досвід європейських країн:

1. розподіл повноважень у сфері благоустрою між територіальними громадами з правом встановлення окремих податків, необхідних для наповнення відповідних бюджетів територіальних громад.
2. Демократизація системи благоустрою.
3. Прийняття нових методів управління благоустроєм місцевих громад, таких як акціонування та продаж комунальних послуг, а також залучення неприбуткових організацій.
4. Стимулювання постійних покращень у сфері управління благоустроєм громади та розвитку відповідних систем і технічного забезпечення.

5. Встановлення спеціальних фондів територіальних громад для проведення конкурсів на отримання інвестицій у розвиток сфери благоустрою територіальних громад; запровадження обов'язку для виконавців проводити конкурси у сфері благоустрою територіальних громад; і вдосконалення відносин між ними, зокрема стосунки, які є партнерськими та взаємодоповнюючими.

6. Прийняття Закону України «Про житлово-комунальні послуги» щодо комунальних послуг, пов'язаних із благоустроєм територіальних громад.

7. Удосконалення законодавства щодо співпраці та концесій комунального майна у сфері благоустрою територіальних громад.

8. Удосконалення системи контролю, а також підвищення відповідальності перед громадськістю та державними органами.

Крім того, можуть бути наступні перспективні напрями благоустрою міста:

1. Пристосування об'єктів та елементів благоустрою для задоволення потреб різних груп населення.

2. Розподіл обов'язків щодо якості та наявності елементів благоустрою.

При цьому необхідно враховувати наступне:

1) функціональне призначення зелених насаджень: створення естетичності благоустрою населених пунктів; захист водних джерел і пагорбів від ерозії; захист від вітру та шуму; боротьба з забрудненням повітря; створення найбільш комфортних умов праці, побуту та відпочинку для людей;

2) об'єктне призначення: насадження парків, садів, скверів, житлових масивів; насадження територій;

3) встановлення білбордів та інших аксесуарів у сфері благоустрою з метою підтримки національної гордості та підтримки потенціалу кожної людини.

4) пропагування свідомості серед населення щодо благоустрою території міста.

На нашу думку, основними напрямками у сфері благоустрою, з якими має справлятися інформаційно-психологічний вплив, є не забруднення територій, дбайливе поводження з об'єктами та елементами благоустрою, охорона та збереження зелених насаджень, забезпечення екологічно-безпечного поводження з побутовими відходами, розвиток роздільного збирання та переробки побутових відходів, заощадливе використання ресурсів у цій галузі тощо.

Інформаційно-психологічний вплив на дітей (заняття в дитячих садочках і школах) підвищує свідомість проблем благоустрою населених пунктів у Європі. Це впливає на батьків, які забруднюють території населених пунктів, сміять, недбайливо поводяться з зеленими насадженнями та іншими елементами благоустрою.

Висновки до розділу 3

Контроль - важлива ознака державного управління. Він допомагає аналізувати та порівнювати фактичний стан з вимогами, визначати причини відхилень та оцінювати діяльність. Ця функція є специфічною та потребує створення спеціальних органів з відповідною компетенцією.

Діяльність уповноважених законом органів виконавчої влади під державним контролем має на меті виявлення та запобігання порушенням законодавства суб'єктами господарювання. Це стосується якості продукції, робіт та послуг, а також рівня безпеки для населення та навколишнього середовища. Заходи державного контролю включають планові та позапланові перевірки, ревізії, огляди та інші дії. Закон встановлює загальні вимоги до здійснення державного контролю.

Таким чином, державний нагляд (контроль) здійснюється за місцем провадження господарської діяльності суб'єкта господарювання або його

відокремлених підрозділів, або в приміщенні органу державного нагляду (контролю) у випадках, передбачених законом. Винятково закони встановлюють: органи, уповноважені здійснювати державний нагляд (контроль) у сфері господарської діяльності; види господарської діяльності, які підпадають під державний нагляд (контроль); повноваження органів державного нагляду (контролю) зупиняти виробництво (виготовлення) або реалізацію продукції, виконання робіт, надання послуг; вичерпний перелік причин зупинення господарської діяльності; методи здійснення державного нагляду (контролю).

Отже підсистеми благоустрою території міст потребують розробки та затвердження низку технічних регламентів, щоб забезпечити належне функціонування об'єктів благоустрою території міста в умовах інфраструктурної життєдіяльності населення з гарантією безпеки та сталого функціонування навколишнього середовища.

Вони повинні стосуватися таких питань, як створення та експлуатація об'єктів і компонентів благоустрою, якість надання послуг і виконання робіт у цій галузі, застосування технологічних рішень під час виконання робіт у цій галузі тощо.

На нашу думку, в подальших дослідженнях необхідно розробити пропозиції щодо посилення відповідальності за порушення норм технічного регулювання в сфері благоустрою населених пунктів.

ВИСНОВКИ

Благоустрій є однією з основних сфер життєзабезпечення міста, яка впливає на комфорт, зручність, безпечність, естетичний стиль, умови праці та відпочинок людей. Однією з головних цілей діяльності органів муніципального управління є покращення благоустрою територій. Оскільки охоплює широкий спектр соціально-економічних, санітарно-гігієнічних, інженерних та архітектурних питань, вирішення яких залежить від грошей і дій управлінців.

«Благоустрій території міст» — це сукупність робіт і заходів, які проводяться в містах, селищах і селах для створення здорових, сприятливих і культурних умов проживання населення; сукупність різних видів упорядкування простору міст, селищ і сіл, щоб створити зручні, здорові й культурні умови життя населення; і сукупність різних видів упорядкування, спрямованих на створення зручних, здорових і згідно з тлумаченнями складових частин досліджуваного концепту, можна зробити висновок, що в більшості з них немає суттєвих відмінностей у тому, як вони сприймають благоустрій населених пунктів. Багато різних сфер міського будівництва та господарства входять до сфери благоустрою.

З розвитком технологій і науки в багатьох країнах світу починає впроваджуватися практика розробки генеральних планів міст. Міста отримують систему планування та забудови, а органи влади вживають заходів для запобігання стихійним і самовільним будівництвом. Замощення та озеленення вулиць, будівництво тротуарів, будівництво дренажних і водовідвідних систем і встановлення зовнішнього освітлення вулиць вночі покращують інженерний благоустрій міст. Виникла система будівельних правил і стандартів, яка сприяє забезпеченню та підвищенню рівня благоустрою міст і покращує зовнішній вигляд населених пунктів. Для створення зручних, економічних у будівництві та експлуатації міст і інших

населених пунктів містобудування, архітектура та планування поступово стають важливими. Тим не менш, ми вважаємо, що не існує єдиної універсальної моделі благоустрою для кожної країни. Навпаки, ця сфера має багатий досвід національних систем із своїми особливостями.

Наразі ми вважаємо, що в сфері управління благоустроєм території в Україні накопичилося багато проблем, які все ще поглиблюються. Серед цих проблем – низький рівень привабливості території, проблеми в економіці та організації, проблеми з техніко-експлуатацією та проблеми з екосистемою. Крім того, недосконалість законодавства та нормативно-правових актів у сфері благоустрою ігнорує важливість забезпечення комфорту та зручності для людей з обмеженими.

Відповідно, ефективна державна політика має сприяти ефективній організації благоустрою населених пунктів, але на законодавчому рівні досі відсутні єдині підходи до створення державної політики в сфері благоустрою країни в цілому.

Проекти благоустрою потребують ресурсів, низки етапів і відповідних процедур і робот. Проект має містити концепцію та ідею для створення унікального простору, який відповідає його функціональному призначенню. Ініціація (відправна точка), планування, виконання, контроль, нагляд і завершення є фазами життєвого циклу проекту. Таким чином, благоустрій включає розробку та реалізацію різноманітних заходів, спрямованих на створення та розвиток естетичності, безпеки та соціально-екологічної організації середовища. Рішення щодо благоустрою не повинні суперечити Конституції України.

Основною метою планування благоустрою території є створення сприятливих, безпечних, культурних умов життя, діяльності та розваг для населення, щоб підвищити якість життя населення та зробити місто привабливим. Планування — це процес визначення найкращого розподілу ресурсів для досягнення мети. У процесі планування діяльності у сфері

благоустрою враховуються державні та муніципальні політики щодо розвитку житлово-комунального господарства, кращі практики місцевого самоврядування в Україні та по всьому світу, а також нові ідеї, спрямовані на покращення рівня благоустрою та створення комфортного оточуючого середовища.

Якісне планування благоустрою дозволяє розподіляти обмежені ресурси між різними цілями та завданнями, які потрібно вирішити, а належне фінансове забезпечення є основним ресурсом, який забезпечить реалізацію місцевих проектів. Заходи з благоустрою населених пунктів можуть фінансуватися з державного або місцевого бюджетів, підприємств, установ, організацій, добровільних внесків громадян і юридичних осіб, а також з інших джерел, передбачених законом.

У наш час зростає соціальна активність людей, які прагнуть спілкуватися з владою, бути почутими та намагатися допомогти вирішити проблеми, які їх турбують. Люди можуть добровільно фінансувати заходи з благоустрою свого району, мікрорайону, кварталу, вулиці або прибудинкової території. Органи місцевого самоврядування підтримують практику участі громадян. Одним із завдань реформи децентралізації в Україні є передача громадам повноважень і ресурсів на місця. Це означає, що громадяни повинні бути більш активними та здатними вирішувати місцеві проблеми самостійно та під своєю відповідальністю.

Громадський бюджет є ефективним механізмом залучення громадян до участі в проектах благоустрою. Громадський бюджет служить засобом прямої демократії, ефективним засобом взаємодії між місцевою владою та громадою міста та ефективним механізмом безпосередньої участі громадськості у процесі бюджетування. Таким чином, ініціативні мешканці міста мають можливість подати власну пропозицію проекту, який може отримати фінансування за рахунок коштів громадського бюджету. Потім жителі міста голосуватимуть за найкращі проекти, які будуть реалізовані.

Таким чином, діяльність органів місцевого самоврядування стає більш прозорою, що підвищує довіру громадян до них і дозволяє вирішувати проблеми, які найбільше турбують мешканців міста.

За результатами аналізу можна зробити висновок, що в даний час комплекс заходів виконується ефективно, а покращення благоустрою в Корабельному районі продовжується. Цей процес включає підприємства та жителів, окрім адміністрації району. Тим не менш, необхідно зазначити, що рівень бюджетного фінансування не відповідає нагальним потребам у розвитку інфраструктури району, яка забезпечила б належний рівень благоустрою, безпеки, комфорту для мешканців і привабливості для міста.

Крім того, у сфері благоустрою залишається багато проблем, які ще не вирішені, що викликає невдоволення громадськості. Найпоширеніші скарги стосуються асфальтування доріг приватного сектору, створення сучасних дитячих та спортивних майданчиків, комплексного підходу до благоустрою територій багатоквартирних забудов, забезпечення доступності інфраструктури району для людей з обмеженими фізичними можливостями та маломобільних груп. Будівництво дренажних і водовідвідних каналізаційних мереж, модернізація зовнішнього освітлення та заміна покриття основних магістральних доріг є надзвичайно необхідним.